

Uredništvo in upravištvo:
Maribor, Koroške ulice 5.

„STRAŽA“

**izhaja v ponedeljek, sredo in petek
popoldne.**

Rokopisi se ne vračajo.

**Z uredništvom se more govoriti
vsek dan od 11.—12. ure dopold.**

Telefon št. 113.

STRAŽA

Naročnina listu:

Celo leto 12 K
Pol leta 6 K
Četrt leta 3 K
Mesečno 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6 redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 99.

Maribor, dne 23. avgusta 1909.

Letnik I.

V šole!

Stara resnica je, da smo Slovenci zelo nadarjen narod. Koliko slavnih in svetovno znanih mož je že rodila slovenska mati! Še veliko več takih mož bi pa imeli, ko bi slovenski stariši v večjem številu pošiljali svoje sinove v šole. Dosedaj gre še vse premalo naše slovenske mladine študirati. Zato nam tudi pri vseh stanovih manjka ljudi in z žalostjo moramo gledati, kako jedo Nemci tisti kruh, katerega bi lahko uživali Slovenci. Temu se mora na vsak način odpomoči in odpomoglo se bo le tedaj, ako bodo Slovenci v zadostnem številu pohajali razne šole.

Bliža se pričetek novega šolskega leta in ob tej priliki vnovič pozivljemo slovenske stariše naj pošljejo, če le morejo, svoje otroke v velikem številu v šole. Ne bo pa odveč, ako podamo par nasvetov, kam in v katere šole naj pošljejo svoje otroke.

Glavno načelo, katerega bi se moral držati vsak slovenski oče in vsaka slovenska mati, ko pošlje svojega otroka študirati, je: Otroka daj izučiti to, za kar čuti v sebi poklic, veselje in pa nadarjenost. Nikdar se pa ne sme otroke siliti v kak stan, ki ga ne veseli in za katerega mu manjka zmožnosti. Prisiljena reč ni nikdar dobra. Če si se prepiral, da ima tvoj otrok veselje do duhovniškega, proforskega, odvetniškega in drugih stanov, ga daj v gimnazijo. V tem slučaju priporočamo na Stajerskem mariborsko in celjsko gimnazijo, odločno pa odsvetujemo gimnazijo v Ptuj. Mesto Ptuj je zagrizeno nemščursko gnezdo, v katerem le redkokateri slovenski dijak ostane zvest svojemu narodu, vrh tega so pa profesorji na ptujski gimnaziji po veliki večini nemško-nacionalnega duha, katerega vcepilajo tudi dijakom z mogoče večjo marljivostjo, kot pa predpisane znanosti.

Podobne razmere vladajo tudi na mariborski realki. Zato naj bi se slovenski dijaki ogibali tudi tega zavoda, dokler se sedanje razmere ne bodo izpremenile. Kdor ima veselje do realnih študij — in inteligence z realno predizobrazbo rabimo Slovenci kot riba vode; zato bi bilo želeto, da bi šlo čim več slovenskih fantov v realko — ta naj gre v ljubljansko realko. Sicer je ta realka tudi nemška, vendar v Ljubljani ni posebne nevarnosti, da bi se izneveril slovenskemu narodu, ker tam nemški pritisk ni tako velik kot v Mariboru in ga tisočero odvaga odločna narodna zavest ljubljanskega prebivalstva.

Slovenci pa ne rabimo samo duhovnikov, profesorjev, odvetnikov, sodnih in političnih uradnikov, inženirjev, zemljemercev itd., Slovenci potrebujemo trgovsko naobraženih ljudi. V Ljubljani se otvori to jesen prvi razred slovenske trgovske šole in nujno bi bilo želeto, da se oglasi veliko število učencev. Z žalostjo moramo gledati, kako je po naših krajih trgovina po veliki večini v rokah tujcev, to pa le radi tega, ker nam manjka trgovsko izobraženih

ljudi. Dosedaj smo se lahko izgovarjali, da nimamo svoje trgovske šole, z otvoritvijo slovenske trgovske šole v Ljubljani pa ta izgovor odpade.

Tudi pri naši obrti, posebno veleobrti imajo glavno besedo Nemci. In vzrok temu je vedno isti: Manjka nam strokovno izobraženih obrtnikov. V Ljubljani je obrtna šola in tje kaj naj bi naši stariši v velikem številu pošiljali svoje otroke, ki imajo veselje do obrtnega stanu.

V zadnjem času se v Slovincih zelo razvija zadrugištvo. Posojilnice in razne druge potrebne zadruge dobiš že skoraj v vsaki župniji. Že sedaj čutimo pomanjkanje izvežbanih posojilniških tajnikov in poslovođij za gospodarske zadruge. V dolednem času bo to pomanjkanje še veliko večje. Da se temu odpomore, se je ustanovila v Ljubljani zadruga šola. V to šolo sprejmejo vsakega nadarjenega mladeniča, ki je dovršil ljudsko šolo in ki ima veselje do zadrugištva. Naše posojilnice se bodo v kratkem času tako razvile, da bodo lahko nastavile dobro plačane tajnike, zato nujno priporočamo slovenskim mladeničem, da v obilnem številu posećajo zadruga šolo. Z malimi stroški in v kratkem času pridejo na ta način do dobrega in stalnega kruha.

Po dolgem trudu so dosegli naši deželni poslanci slovensko kmetijsko šolo v Št. Jurju ob južni železnici. Letošnje jesen se bo otvorila. Stariši, pošljite svoje sinove, ki bodo nekđaj vaši nasledniki na posestvu, v to šolo! Prečitajte „Naznanilo“ deželnega odbora med današnjimi inserati. Umno obdelovanje zemlje je danes največje važnosti.

Za razne stroke nam Slovincem še manjka lastnih šol. Zato smo navezani na nemške šole. Tistim mladeničem, ki imajo n. pr. veselje do gozdarskega stanu, priporočamo gozdarsko šolo v Brucku.

Naši fantje gredo v nemške šole, ne da bi znali nemški jezik. Ali ne bi bilo bolj umestno, ko bi šli na Češko, kjer imajo najrazličnejše šole. Češkemu jeziku bi se mladeniči gotovo hitreje priučili kot nemškemu in bratje Čehi bi jih gotovo z veseljem sprejeli medse. Vrh tega pa še odpade — in to je poglavitno — nevarnost, da bi se izneverili svojemu narodu.

Odsvetujemo pa, da bi naši fantje zapuščali prve razrede in vstopali v razne odvetniške in notarske pisarne. Bolje je, če gre dijak, ki nikakor ne more naprej, zopet na svoj dom in se poprime kmetijstva ali pa česa drugega, kakor pa da bi celo življenje tičal sključen v kaki pisarni v vednem strahu, da ga danes ali jutri napodi njegov šef.

Slovenski stariši, upoštevajte te vrstice in radi pošiljajte svoje sinove v šole! Nam manjka izobražene inteligence in narod brez inteligence je narod brez bodočnosti. Še-le tedaj, ko bomo imeli zadosti inteligence, se bodo uresničile besede slavnega Prešerna:

„Vremena Kranjcem (Slovincem) bodo se zjasnila.“

Slovincem „Na smrt obsojeni“, ki je šele po mnogih ovirah dospela na ljubljanski oder, kjer so v novembru igrali tudi njegovo dramo „Mati“.

Čeprav je prvo delo Meškova, roman „Kam plovemo?“ razmeroma še nedovršen in neproglobljen, je vanj — rekel bi — vloženo že jedro njegove umetnosti. Nagnjenje k realizmu, notranje življenje, boj vere z nevero, nemir neutešenega in neutešljivega hrepenenja, nadvlada čustev nad voljo, ognjena fantazija, stalni polet nakvišku, zlasti proti koncu romana, globlja psihologija, izrazita karakteristika, živi slog — vse to z nekaterimi drugimi elementi najdete i v poznejšem Meškovem ustvarjanju, izpopolnjeno seveda in umetniški skristalizovano. Na tem temelju je zidal Meško dalje, je tipal in iskal in ustvarjal, dokler ni našel umetnosti svoje vrste, originalne.

V realizmu so Meškovi vzori ruski romanopisci in Coloma. A čisti realizem zahteva od umetnika mir, objektivnost ter omejuje pesnikovo domišljijo. Meškova narava pa teži čisto drugam. Čustvo, hrepenenje, nemir, fantazija — to so znaki njegovega temperamenta, ozračje, v katerem se giblje. O njem velja, kar je zapisal v knjigi „Ob tihih večerih“, da je „človek mehkega srca in dovzetne duše, vedno nemirne in vedno hrepenече po neznani sreči in bajni krasoti“. Objektivnost in subjektivnost pesnikova ne harmonirata docela, čustvo in misel se ne krijeta popolnoma, ne zraščata v neločljivo, organsko celoto. In ravno zato pravo polje Meškove umetnosti ni čisti realizem. Lastni in jasni sijaj zadobi realizem pri Mešku šele tedaj, kadar je realizem zgolj prvi impulz, ki ga Meško poveri svoji fantaziji, pa ga prešine z ognjem notranjega čustva, tvar, ki jo oživi, oduševi z globoko psihologijo. V tem je sploh znak Meškove umetnosti: vzame prvotni predmet iz resničnosti, iz življenja, a ga ne poda, kakor ga je sprejel, marveč ga s svojo domišljijo izstruga, ga pobarva s svojo

Politični pregled.

Nemški napadi na Čehe.

Včerašnje sokolske slavnosti v Poštorni se je udeležilo velikansko število ljudi. Udeležence je navdušeno pozdravil župan. Sokoli so se pripeljali s posebnim vlakom. Obklečeni so bili civilno, ker je oblast prepovedala sokolski dan. Popoldne je prišlo do 700 Nemcev, ki so imeli zborovanje. Ko so Sokoli odhajali, so jih Nemci napadli. Nastopiti je moralo orožništvo, ki je z nasajenimi bajoneti razgnalo napadalce. V Jablonici so Nemci razbili šipe na češkem „Narodnem domu“. Ob nadaljnih demonstracijah je bilo več oseb ranjenih. V Prahaticeh je oblast prepovedala češkim ognjegascem javni obhod.

Rusinski klub in „Slovanska Enota“.

Posl. Lewicki izjavlja v „Narodnih listih“, da so izmišljena poročila o izjalovljenih pogajanjih o pristopu Rusinskega kluba Slovanski Enoti. Vprašanje se reši ugodno. Gre se zdaj le za formalnosti, ker bi sklenil Rusinski klub rajd posebno pogodbo, medtem ko želi Slovanska Enota, naj prizna Rusi Enotin statut. Združitev se gotovo doseže, ker se na obeh straneh želi vojno pobratimstvo obeh skupin.

Nemško-češka pravna konferenca.

Začetkom septembra se skliče konferenca nemških in čeških deželnih poslancev. Konference se udeleži tudi finančni minister.

Nižjeavstrijski Čehi.

Po sklepu očskega izvršilnega odbora za Dunaj in za Nižjeavstrijsko bo imel na Dunaju vsak teden en češki poslanec službo, da zastopa koristi nižjeavstrijskih Čehov. Zdaj ima službo češki radi-kalec Kalina.

Ministrski svet.

Dne 19. t. m. se je zopet vršil ministrski svet, ki je sklenil, da se ne predloži državnemu zboru predlog o zvišanju davka na pivu. Govori se, da se uvede davek na vžigalice ali pa vžigalični monopol. Čas, kdaj se snide državni zbor, se še določi.

Proti srbskemu kralju Petru.

Proti srbskemu kralju narašča nevolja, ker se zbližujeta Bulgarija in Turčija. Vznevoljeni so osebno mlajši častniki in dijaki. Vladi očitajo, da je nesposobna, kralj da je brezbrizen. Ustanovil se je v

dušo. In to so potem dela, ki jih cenim pri Mešku najviše, ki jih prištevam najizraznejšim njegovim umetniškim čislom. Tako n. pr. „Pozabljena“ iz knjige „Ob tihih večerih“.

Preveč bujna in živa je Meškova fantazija, da bi mogel mirno, priprosto in zvesto slikati življenje, da bi mogel mirno opazovati stvari in reči, kakor so v istini. V njegovi notranjosti valovi in se premetava kakor morje; razorava ga neumirjeno in neumirljivo hrepenenje, ki se nikdar ne ustavi in ne poreče: dovolj, marveč hoče in se trudi vedno dalje in više. Glej, tu je vir in virec Meškovega idealizma. Nikdar miru, nikoli pokoja, vedno dalje in stalno više. Nikdar se ne ustavi oblak, ki ga poganja vihar, nikdar voda v gorskem potoku. Močno pa je na Meška vplival tudi milje, v katerem diha in živi. Meško je duhovnik. Porecite pa v duhovnem življenju le enkrat: zadovoljujem se s tem, kar imam, zadostuje mi pridobljena čednost — pa ste že zgubljeni za vedno in vaša notranjost je mrlič, ki začne nenadoma gniti in širiti morilno kugo. Zato treba gesla: dalje in više... Meško stoji na ogroženem otoku korotanskih Slovincem, ki se vanj zaganja in ga hoče že zaliti nemško morje. Je-li tu mogoče mirno gledati, kako tujca, mačeha ubija peščico rodni bratov, kako grabi kos za kosom narodnih tal, jezika, duše narodove, kako jih pretvarja v svojo kri in kost, in le suho konstatovati dejstvo, ne da bi tolažil v boli in kazal pot naprej, ne da bi vzbujal, navduševal za boj in zmago ali vsaj dajal nado: Porečete morda: tendenca! Dobro. Toda mar umetniku ni dovoljeno, iskati in najti si predmetov za ustvarjanje — da so le umetniški — kjer sam hoče in za dobro spozna? In ali mar ni vzvišenejše in lepše, ohranjati, kar se da, spuščati v prsi par svetlih žarkov vere in upanja v dobro, v boljšo bodočnost, nego topo reči: tedaj pa pogini, in potem rovat v gnoju mrliča? In konečno,

PODLISTEK.

Fran Ksaver Meško.

(Rokovat misli o njegovem delu.)

Pod tem naslovom prinašajo „Meditace“, češki mesečnik za literaturo, umetnost in filozofijo, v 7. številki letošnjega II. letnika (str. 508—514) razpravo o našem pesniku pisatelju. Napisal jo je Rudolf Linhart — češki pesnik Ahasver. Ker bo brez dvoma zanimala premnoge čitatelje, ki so vneti čestilec Meškove umetnosti, jo podajemo tu v slovenskem prevodu.

Štejem spise, ki jih je izdal Meško od prvega nastopa, realistiško-psihološkega romana „Kam plovemo?“ v časopisu „Ljubljanski Zvon“ 1897., in ni jih mala vrsta. Skoro vsako leto je prineslo bogato žetev, raztreseno po raznih listih in zbrano običajno v katerem zvezku „Kne-zove knjižnice“. Tako je že 1898. in 1899. objavil Meško dve vrsti več ali manj celotnih in vkristalizovanih črtic „Slike in povesti“, ki so mu pridobile prvensko mesto med slovenskimi prozaterji, 1900 globoko občuteno „Iz mojega dnevnika“ s krasno „Življenja večerno molitvijo“, ki jo avtor sam smatra za eno svojih najlepših del, 1901. lahke nežne in melanholične navdahnjene „Črtice“, 1904. „Pot spokornikov“. L. 1904. je izdal Meško prvo svojo samostalno knjigo „Ob tihih večerih“, knjigo bliščečega sloga, velike fantazije, neizmerne melanholije in nemira, pa tudi krasne psihologije in življenske resničnosti. Za njo je 1906. izšla knjiga „Mir božji“ z nekaterimi čisli silne duhovne poezije, lastne edinole Mešku, in 1907. realistiško zasnovan roman „Na poljani“, ocenjen na drugem mestu v „Novem veku“ (I. I. čis. 40). Konec istega leta je izdal Meško i dramatsko sliko iz narodnih bojov korčških

Naznanjam, da sem otvoril vino-toč čez ulico in da točim vino domačega pridelka po najnižji ceni. Za obilen obisk se priporoča Pajk Jožef, veleposestnik, Dol pri Planini. 158

Pozor Slovenci?

Izdelujem obleke vsake vrste iz garantirano pristnega domačega in tujega sukna po najnižji ceni. Postrežba točna in solidna. Franjo Pajk, krojač, Dol pri Planini. 154

Hiša s trgovino mešanega blaga, z gostilno, prenočiščem in z malim posestvom v Podčetrtku se zaradi družinskih razmer pod ugodnimi pogoji takoj proda, osir. odda v najem. To zadevajoča vprašanja naj se blagovolijo doposlati lastniku g. Martinu Jug, trgovcu v Št. Petru pod Sv. gorami. 155

Novozidana, dvonadstropna hiša, 8 let prosta davka, s popolnoma novo opravo, lepim dvoriščem in majhnim vrtom se pod ugodnimi plačilnimi pogoji v Mariboru proda. Kje, pove upravništvo lista.

Lampijoni, papirnati krožniki, konfeti, serpentine, servijete, razglednice in karte za šaljivo pošto se dobivajo najcenejše in v največji izbi pri

Goričar & Leskovšek

trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem na debelo in drobno v **Celju, Graška cesta 7.**

Motor-bicikl

lahko kolo PH 1½ se proda takoj za 360 kron. — Denar se mora pri sprejetju kolesa izročiti. — Več pove Upravništvo „Straže“.

Restavracija

Narodni dom v Mariboru.

Izhorna kuhinja, izvrstna vina kakor: haloško, ljutomersko, dr. Thurnejev muškatelec, mozlec, vinarec, bizeljčan, konjičan itd.

Pivo iz budjeviške češke pivovarne.

Po letu udobno kegljišče. Vrtni paviljoni. Sobe za tujce.

Za obilni obisk se priporoča

Lojzika Leon.

Edina narodna steklarska trgovina Fran Strapi, Celje

priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana in kame-nine, vsakovrstnih šip, svetilk, ogledal in okvirov za podobne. Prevzetje vseh steklarskih del pri cerkvah in pri- vatnih stavbah. 2

Najnižje cene! Najsolidnejša in točna postrežba!

Na debelo.

Na drobno.

Olje

od motorja oddaje 100 kg. po **25 K.**

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Št. II. 33863
5041

Naznanilo.

Na štajerski deželni poljedelski šoli s slovenskim učnim jezikom pri Sv. Juriju ob južni železnici se prične s 15. oktobrom 1909 prvo šolsko leto.

Zavod ima namen nuditi priliko sinovom spodnještajerskih kmetov, da se na podlagi ljudske šole izobrazijo za sposobne in praktične kmetovalce. Učni predmeti so: živinoreja, mlekarstvo, vinarstvo, poljedelstvo, sadjarstvo in gozdarstvo.

Poučni tečaj traja 10 mesecev.

Za vsprejem se morajo priložiti sledeča spričevala:

1. da se je doseglo 16 leto starosti (krstni list);
2. domovinski list;
3. da je popolnoma zdrav in za poljedelsko delo pri merno telesno razvit (zdravniško spričevalo);
4. da ima predizobrazbo (šolsko spričevalo);
5. нравstveno spričevalo.

Da šolo lahko obiskujejo tudi sinovi revnih kmetov, je na zavodu **10 brezplačnih mest**. Sinovi štajerskih kmetov, ki se za ta mesta potegujejo, naj svoje prošnje, opremljene z navedenimi spričevali in z ubožnim listom, vložijo do **15. septembra 1909** pri štajerskem deželnem odboru.

S prostim mestom je v zvezi brezplačen pouk, prosto stanovanje in deželnoobična oskrba; za nakupovanje knjig in drugih učnih predmetov morajo skrbeti starši.

Plačujoči gojenci imajo plačati za pouk, stanovanje in hrano 280 K in sicer polletno naprej po 140 K ravnateljstvu zavoda pri Sv. Jurju ob juž. žel.

Plačujoči gojenci naj se zgledajo do konca septembra 1909 pri štajerskem deželnem odboru v Gradcu.

Gradec, dne 16. avgusta 1909.

Od štajerskega deželnega odbora:

Edmund grof Attems.

Josip Macuh, Maribor

Stolna ulica št. 5.

se priporoča slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini za izdelovanje vsakovrstnih oblek. Postrežba točna, cene nizke. Na razpolago je tudi velika zaloga izgotovljenih oblek po jako nizkih cenah. 48

SMRT

doleti vsacega, ampak sreča samo tistega ka-teri naroči sedaj belo platno v veletrgovski hiši

R. Stermecki, Celje (Štajersko).

Štajersko platno m.	po 36 v.
Slovensko platno m.	po 40 v.
Savinsko platno m.	po 44 v.
Vojaško platno m.	po 46 v.
Domestih platno mehko m.	po 48 v.
Gorsko platno debelo m.	po 60 v.
Istrija tkanina, mehka m.	po 54 v.
Holandska tkanina, mehko m.	po 60 v.

Vzorci zastenj in pošiljatve čez 20 K franko.

Zahvala.

Za tolažilno sočutje, izraženo ob bridki izgubi nepozabljivega soproga, oziroma očeta, dedeca in tasta, gospoda

Janeza Majciger

in za izredno številno udeležbo pri pogrebu izrekajo najprisrčnejšo zahvalo v prvi vrsti prežviženemu gospodu knezu in škofu dr. Mihaelu Napotnik, potem prečastiti duhovščini kakor tudi vsem drugim prijateljem in znan-cem rajnega

Zalujoče rodbine:

MAJCIGER, MIHURKO in ŽNIDARIČ.

V Mariboru, dne 19. avgusta 1909.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v MARIBORU,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Stolna ulica št. 6 (med glavnim trgom in stolno cerkvijo).

Hranilne vloge

se sprejemajo od vsakega in se obrestujejo: na-va dne po 4%, proti 3 mesečni odpovedi po 4½%. Obresti se pripisujejo h kapitalu 1. januarja in 1. julija vsakega leta. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obre-stovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so pošto hranilne položnice na razpolago (šek konto 97.078). Rentni davek plača posojilnica sama.

Posojila se dajejo

le članom in sicer: na vknjižbo proti papilarni varnosti po 4¾%, na vknjižbo spleh po 5%, na vknjižbo in poroštvo po 5½%, in na osebni kredit po 6%. Nadalje izposojajo na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih za-vodih prevzame posojilnica v svojo last proti po-vrnitvi gotovih stroškov, ki pa nikdar ne presegajo 7 kron. — Prošnje za vknjižbo dela posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke

Uradne ure

so vsako sredo in četrtek od 9. do 12. dopoldna in vsako soboto od 8 do 12 dopoldne, izvenredni praznike. — V uradnih urah se sprejema in iz-plačuje denar.

Pojasnila se dajejo

in prošnje sprejemajo vsak delavnik od 8.—12. dopoldne in od 2.—4. popoldna. 6

Posojilnica ima tudi na razpolago domače hranilne knjižice.